

Ніна СЕРКІНА

Львівський національний університет імені Івана Франка

Володимир ШВЕЦЬ

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НАДХОДЖЕННЯ І ПЕРЕРАХУВАННЯ ЧЛЕНСЬКИХ ВНЕСКІВ У НЕПРИБУТКОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ КОНТРОЛЬ

Розглянуто сутність та особливості обліку членських внесків у неприбутковій організації. Наведено типову кореспонденцію бухгалтерських рахунків обліку їх надходження і перерахування.

Ключові слова: неприбуткова організація, вступний членський внесок, щомісячний членський внесок, нарахування, перерахування, облікова політика, звітність.

Побудова незалежної України тісно пов'язана з розвитком ефективного управління при обов'язковій участі громадськості. На сучасному етапі важливо не лише забезпечити економічне зростання, а й покращити якість життя населення, стан довкілля, забезпечити умови поступового розвитку економіки в майбутньому.

Втілення концепції сталого розвитку можливе лише за активного розвитку організацій, що належать до неприбуткового або «третього сектору» економіки. Світовий досвід доводить, що громадянське суспільство не може існувати без розвиненої мережі неприбуткових об'єднань громадян, яка забезпечує участь широких кіл громадськості в процесі розвитку. Такі об'єднання виконують функції посередника між державою і різними соціальними групами, захищаючи їхні права й інтереси; вони запобігають монополізації державою політичної, економічної та інших сфер життя суспільства, забезпечуючи громадський контроль за діяльністю держави і її структур. Не маючи за мету одержання прибутку, вони перерозподіляють ті, які є, і створюють додаткові фінансові, матеріальні, інтелектуальні та інші ресурси, спрямовані на задоволення приватних і суспільних інтересів. Завдяки таким об'єднанням громадськість також презентує державі власний погляд на різні проблеми – соціальні, культурні, економічні та ін.

Учасники неприбуткових організацій можуть внести на умови і в порядку, передбачених їх установчими документами, майнові внески (вступні, членські, цільові тощо). Членські внески є важливою та невід'ємною ознакою організованих громадян у межах демократичного суспільства. Фактично, внески виступають гарантією стабільності підприємства, а також зацікавленості учасників у результативності його діяльності.

Аналіз останніх досліджень свідчить про те, що значна кількість вітчизняних вчених зосереджує свою увагу саме на обліку членських внесків у неприбуткових організаціях. Серед таких фахівців варто назвати Н. О. Гуру [7], Ю. А. Веригу [6], Р. Т. Джогу [8], Н. Лисенко, Г. Соколюк [9], Е. А. Савченко [10] та ін.

Метою статті є визначити особливості обліку надходження членських внесків у неприбуткових організаціях, а також вплив цих надходжень на діяльність установ.

До основних завдань статті належать такі:

- окреслення поняття членських внесків у неприбутковій організації;
- визначення особливостей їх обліку та контролю;
- характеристика подальшого розвитку, а також удосконалення обліку надходження і перерахування членських внесків у межах неприбуткової організації.

Визначення неприбуткової організації подається у Податковому кодексі України, згідно з яким останньою є самостійно господарюючий суб'єкт, який має права юридичної особи і здійснює діяльність, передбачену установчими документами [1], має самостійний баланс, поточні рахунки в банківських установах, печатку, реалізує соціальні і економічні програми та не спрямований на одержання прибутку [6, с. 45]. Необхідною умовою для отримання організаціями статусу неприбуткових є включення їх до Реєстру неприбуткових установ і організацій.

Неприбутковими установами та організаціями є [1]:

1. Органи державної влади України та місцеве самоврядування, Національна академія наук України;
2. Благодійні фонди і організації; громадські організації; науково-дослідні установи та вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, внесені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави; заповідники, музеї та музеї-заповідники;
3. Кредитні спілки, пенсійні фонди;
4. Спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб, створені для представлення інтересів засновників (членів, учасників), що утримуються лише за рахунок внесків таких засновників (членів, учасників) та не провадять господарську діяльність, за винятком отримання пасивних доходів;
6. Релігійні організації;
7. Житлово-будівельні кооперативи та об'єднання співвласників багатоквартирного будинку;
8. Професійні спілки та їх об'єднання;
9. Організації роботодавців та їх об'єднання;
10. Садівничі та гаражні кооперативи або товариства.

Членські внески – це грошові внески, які періодично сплачуються членами (учасниками) організації для забезпечення її поточної діяльності [1]. Сплата

членських внесків – одна із ознак належності учасника до неприбуткової організації, сприяння її діяльності й процвітання. Такі внески сплачуються готівкою або за безготівковим розрахунком за місцем перебування учасника на профспілковому обліку. При прийнятті та взятті на облік нових членів організації уповноважений неприбуткової організації зобов'язаний ознайомити їх із порядком сплати внесків, а при бажанні учасника робити це в безготівковому порядку – з порядком подання заяви роботодавцю про утримання внесків.

Основні засади обліку в неприбутковій організації загалом та надходження і перерахування членських внесків зокрема зазначені в обліковій політиці організації. Розмір вступних і щомісячних членських внесків встановлюється статутом неприбуткової організації. Учасники неприбуткової організації, які не працюють, особи, які тимчасово припинили роботу у зв'язку з вихованням дітей до досягнення ними шкільного віку, ті, що тимчасово не працюють з інших причин, сплачують щомісячні членські внески в розмірі, передбаченому внутрішніми інструкціями і положеннями установи. Названі категорії учасників організації можуть бути взагалі звільнені від сплати членських внесків, відповідно до рішення профспілки. Учасники неприбуткової організації, призвані на військову службу, звільнюються від сплати членських внесків. Сума нарахованої заробітної плати (стипендії, пенсії) для розрахунку вступних і щомісячних членських внесків визначається в гривнях [1].

Вступні членські внески сплачуються готівкою скарбнику неприбуткової організації за відомістю встановленої форми, яка зберігається в справах організації протягом усього періоду перебування учасника на обліку в цій організації та протягом 3 років після вибуття з неї. Щомісячні членські внески можуть за бажанням члена профспілки сплачуватися у безготівковому порядку через бухгалтерію підприємства, установи, організації або готівкою скарбнику неприбуткової організації. Безготівкова сплата щомісячних членських внесків проводиться за письмовою заявою учасника роботодавцю, яка зберігається в справах бухгалтерії протягом усього періоду перебування учасника на обліку в неприбутковій організації та протягом 3 років після вибуття з неї. Члени неприбуткової організації, які не бажають сплачувати членських внесків у безготівковому порядку, сплачують їх за відомістю скарбнику неприбуткової організації [1].

Підтвердженням щомісячної сплати членських внесків є:

- розрахунково-платіжна відомість на заробітну плату, особовий рахунок або розрахункова книжка члена неприбуткової організації – при безготівковому порядку сплати внесків;
- відомості сплати членських внесків – при сплаті їх готівкою.

При знятті з обліку в неприбутковій організації до облікової картки учасника вносяться позначки про сплату ним членських внесків за період перебування на обліку в цій організації. Облікова картка видається учаснику для подальшого взяття його на облік іншою організацією.

Учасники неприбуткової організації зобов'язані дотримуватися встановленого порядку сплати

членських внесків, а відповідальні за їх збір особи – забезпечувати облік та збереження коштів.

За рішенням неприбуткової організації членські внески можуть перераховуватися:

- безпосередньо на рахунок організації;
- у відсотковому відношенні неприбутковій організації та вищим за рівнем організаціям;
- тільки вищим за рівнем організаціям при касово-розрахунковому порядку обслуговування ними неприбуткової організації.

Для перерахування членських внесків на поточні рахунки неприбуткової організації оформляються відповідні платіжні доручення. У призначенні платежу вказуються:

- місяць, за який утримано внески;
- загальна сума внесків;
- відсотки й розміри перерахувань на поточні рахунки неприбуткової організації.

Членські внески, сплачені відповідальній особі готівкою за відомістю, здаються за прибутковим касовим ордером скарбнику неприбуткової організації, який перераховує їх на поточний рахунок організації в установі банку. Типова кореспонденція бухгалтерських рахунків надходження й перерахування членських внесків наведена в табл. 1. Уповноважені особи неприбуткових організацій періодично, у терміни, визначені договором, проводять звірку повноти збору й перерахування внесків, про що складається відповідний акт. Контроль за утриманням членських внесків, своєчасністю та повнотою їх перерахування на поточні рахунки неприбуткової організації здійснює ревізійна комісія неприбуткової організації.

У разі виявлення фактів неправильного нарахування членських внесків, несвоєчасного й неповного перерахування їх організаційним ланкам складається акт у встановленому порядку і вживаються заходи для усунення недоліків. Спори, пов'язані з невиконанням колективних договорів, угод щодо сплати членських внесків, підлягають урегулюванню в досудовому порядку шляхом переговорів між сторонами. При недосягненні згоди спори розглядаються в суді [1].

Облік цільового фінансування згідно із національними стандартами бухгалтерського обліку має певні особливості [5]: цільове фінансування не визнається доходом доти, поки не існує підтвердження того, що воно буде отримане та організація виконає умови щодо такого фінансування. Тому доцільно не відображати цільове фінансування в момент його нарахування в синтетичному обліку, а відображати тільки в аналітичному. Бухгалтерські ж проведення робити в момент отримання коштів з одночасним відображенням доходу.

На основі даних, одержаних у процесі обліку, неприбутковій організації складають і подають звітність, зокрема: Звіт про нарахування і перерахування єдиного соціального внеску, Звіт про суми податкових пільг, Декларацію зі спеціального водозбору (якщо у неприбутковій організації є чинний договір на поставку води з водоканалом), Форму 1-ДФ, Форму 1-ГО «Діяльність громадської організації», Баланс, Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва, Податковий звіт про використання коштів неприбуткових установ та організацій та ін [2].

Таблиця 1. Типова кореспонденція бухгалтерських рахунків надходження й перерахування членських внесків [3; 4]

№ з/п	Зміст бухгалтерської операції	Дебет	Кредит
1	Зараховані на поточний рахунок неприбуткової організації відрахування від членських внесків, перераховані установою відповідно до накопичувально-розподільчого (транзитного) рахунку (довідки)	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»
2	Сплата членських внесків за безготівковим розрахунком: а) утримані внески за безготівковим розрахунком із заробітної плати б) перераховані членські внески	661 «Розрахунки за заробітною платою» 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами» 311 «Поточні рахунки в національній валюті»
	в) зараховані відрахування від членських внесків на поточний рахунок неприбуткової організації (відповідно до довідки)	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»
3.	Сплата членських внесків готівкою за відомістю: а) прийняті від члена профспілки членські профспілкові внески	301 «Каса в національній валюті»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
	б) передані до банку на поточний рахунок членські внески, які прийняті за відомістю	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	301 «Каса в національній валюті»
	в) перераховані членські внески	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
	г) зараховані відрахування від членських внесків на поточний рахунок неприбуткової організації (відповідно до довідки)	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»

Членські внески учасників є невід'ємною частиною будь-якої неприбуткової організації. Адже якою б не була мета її створення і функціонування, завжди будуть витрати, пов'язані з утриманням приміщення, організацією зборів, оплатою послуг сторонніх організацій та ін. А оскільки прибутків як таких неприбуткова організація не отримує, членські внески і є основною базою розрахунків із контрагентами та учасниками організації.

У нашій статті ми розглянули основні особливості обліку членських внесків у неприбутковій організації при їх надходженні та перерахуванні, зупинилися на практичному застосуванні бухгалтерських рахунків з метою реєстрації господарських операцій, пов'язаних із членськими внесками, а також їх подальшого контролю.

Важливо також зазначити, що саме така організація діяльності неприбуткових установ забезпечує соціальний захист її учасників. Членські внески

виступають своєрідною гарантією того, що людина усвідомлює себе частиною організації, пам'ятає про її місію і підтримує діяльність. Саме у неприбутковій організації членські внески учасників є доказом того, що у ній зібрались справді небайдужі люди. Більше того, хто вчасно сплачує членські внески, сприяє розвитку неприбуткової організації. Інші, менш дисципліновані учасники, гальмують справу. Тому що вищою буде своєчасність внесків, то більше кроків уперед буде зроблено до спільної мети.

Розвиток обліку неприбуткових установ і організації сприятиме прозорості їх діяльності, а також формуванню суспільної думки щодо повноти і достовірності інформації, наданої цими установами та організаціями. Саме тому дослідження практичної реалізації обліку надходження і перерахування членських внесків у неприбуткових організаціях є досить актуальним, особливо в Україні.

Список літератури

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
5. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку від 31.03.1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99>
6. Верига Ю. А. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. для студ. вузів / Ю. А. Верига. – К.: ЦУЛ, 2012. – 592 с.
7. Гура Н. О. Облік видів економічної діяльності: навч. посіб. / Н. О. Гура. — К.: Знання, 2004. — 541 с.
8. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: підручник / Р. Т. Джога, С. В. Свірко, Л. М. Сінельник; за заг. ред. проф.

Р.Т. Джози. — К.: КНЕУ, 2003. — 483 с.

9. Лисенко Н. та діяльність об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: практичний посібник / Н. Лисенко, Г. Соколюк ; Інститут місцевого розвитку.— Київ, 2007.— 288 с.
10. Савченко Е. А. Неприбыльные организации: налоговый и бухгалтерский учет / Е. А. Савченко, В. М. Кузнецов. – Х.: Фактор, 2005. – 297 с.

РЕЗЮМЕ

Серкина Нина, Швец Владимир

Учет поступления и перечисления членских взносов в неприбыльной организации и их контроль

Рассмотрена сущность и особенности учета членских взносов в неприбыльной организации. Приведена типовая корреспонденция бухгалтерских счетов учета их поступления и перечисления.

RESUME

Syerkina Nina, Shvets Volodymyr

Accounting of income and transfer of membership fees to a non-profit organization and their control

The essence and features of the account of contributions to non-profit organizations are considered. In the article there has been shown the typical correspondence of accounts regardless of their income and transfers.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2013 р.